

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci **starostlivosti o maloletú M. K.**, narodenú X, bývajúcu v P., zastúpenú kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Martin, dieťa rodičov: matky **S. A.**, bývajúcej v P., zastúpenej Mgr. M. Ch., advokátkou v M., a otca **I. K.**, bývajúceho v M., zastúpeného JUDr. J. G., advokátom v M., **o zvýšenie výživného**, vedenej na Okresnom súde Martin pod sp. zn. 23P 174/2010, o vylúčení sudcov Krajského súdu v Žiline z prejednávania a rozhodovania vecí vedenej na tomto súde pod sp. zn. 8CoP 64/2011, takto

r o z h o d o l :

1. Sudcovia Krajského súdu v Žiline Mgr. K. B., JUDr. J. B., JUDr. Y. D., JUDr. M. J., JUDr. Z. J., JUDr. J. K., J. K., JUDr. E. M., JUDr. J. M., JUDr. L. M., JUDr. I. N., JUDr. M. N., JUDr. V. P., JUDr. P. P., JUDr. K. P., JUDr. T. R., JUDr. V. S., Mgr. M. Š., JUDr. E. Š., Mgr. Z. Š., Mgr. N.T., JUDr. R. U. JUDr. J. U., JUDr. M. U., JUDr. G. V. a JUDr. D. W. **n i e s ú v y l ú č e n í** z prejednávania a rozhodovania vecí vedenej na tomto súde pod sp. zn. 8CoP 64/2011 (vec Okresného súdu Martin sp. zn. 23P 174/2010).

2. Sudcovia Krajského súdu v Žiline JUDr. M. B., JUDr. O. B., JUDr. D. C., JUDr. E. Č., JUDr. M. D., Mgr. F. D., JUDr. E. K., JUDr. F. P. a JUDr. M. R. **s ú v y l ú č e n í** z prejednávania a rozhodovania vecí vedenej na tomto súde pod sp. zn. 8CoP 64/2011 (vec Okresného súdu Martin sp. zn. 23P 174/2010).

O d ô v o d n e n i e :

V konaní vedenom na Krajskom súde v Žiline pod sp. zn. 8CoP 64/2011 právna zástupkyňa matky maloletého dieťaťa písomným podaním z 10. júna 2011 uplatnila námietku zaujatosti voči všetkým sudcom Krajského súdu v Žiline z dôvodu, že otec účastníka konania I.I. (otca maloletej) pracuje na tomto súde ako vodič a možno dôvodne predpokladať, že táto

skutočnosť ovplyvní sudcov pri rozhodovaní. S poukazom na to, že na vylúčenie sudcu stačí i pochybnosť o jeho nezaujatosti, žiadala vylúčiť z prejednávania a rozhodovania tejto veci všetkých sudcov Krajského súdu v Žiline a vec prikázať na ďalšie konanie a rozhodnutie inému krajskému súdu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Žiline (§ 16 ods. 1 O.s.p.) posudzoval opodstatnenosť tvrdenej možnosti vzniku pochybnosti o nezaujatosti sudcov krajského súdu z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Vychádzal pritom z ustanovenia § 14 ods. 1 O.s.p., v zmysle ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaní veci, k nezaujatému prístupu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočnosti, ktorá je z hľadiska vylúčenia sudcu považovaná za právnu relevantnú. Je ňou existencia určitého právne významného vzťahu sudcu a to :

1. k veci, v rámci ktorého vzťahu by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia o veci, alebo
2. k účastníkom konania, ktorý vzťah by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim, alebo
3. k zástupcom účastníkov konania, ktorý vzťah by bol založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod bodom 2.

Citované zákonné ustanovenie predpokladá taký vzťah vlastného záujmu sudcu na prejednávaní veci alebo taký jeho osobný vzťah k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom, ktorý by pri všetkej nožnej snahe o správnosť rozhodnutia ovplyvnil jeho objektívny pohľad na vec a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.). Obsahom práva na prejednanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prejednávania a

rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie veci nestranným súdom je len povinnosť (nadriadeného) súdu prejednať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03). Vzhľadom na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 14 ods. 1 O.s.p. predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ktorá je uvedená ústavným zákonom č. 23/1991 Zb, čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uverejnenej pod č. 460/1992 Zb.), treba trvať na tom, že sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci možno skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo. Pri posudzovaní týchto dôvodov (ich analýze) v konkrétnej situácii je nutné prihliadať aj na rozsiahlu a inštruktívnu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) k danej problematike.

ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vznikáť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednáwanej veci a k účastníkom konania, resp. aj k ich zástupcom. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť.

Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Je potrebné brať zreteľ na skutočnosť, že spoločenské vzťahy v najširšom slova zmysle sú vzťahmi vzájomného pôsobenia, kontaktu a interakcie medzi členmi spoločnosti; preto závažnosť, ktorá by založila pochybnosť o nezaujatosti zákonného sudcu (znamenala dôvod pre jeho vylúčenie z prerokúvania a rozhodovania veci), môže aj pri zohľadnení tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre EŠLP nastať iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k danej veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne (porovnaj napr. I. ÚS 332/08).

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležitá, ale nie rozhodujúca; určujúca je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry EŠLP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďit' prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje.

Pokiaľ matka maloletej videla okolnosť zakladajúcu možnosť vzniku pochybností o nezaujatosti namietaných sudcov v tom, že otec účastníka konania I.I. pracuje na Krajskom

súde v Žiline ako vodič, nadriadený súd považuje za potrebné najprv uviesť, že *len samotná táto skutočnosť* nemôže byť bez ďalšieho (a priori) dôvodom na vylúčenie sudcov uvedeného súdu z prejednávania a rozhodovania vecí.

Vzťahy medzi sudcami a zamestnancami toho istého súdu – rovnako ako vzťahy medzi sudcami navzájom – sú založené na profesionalite. Chýbal by tu preto objektívny základ zaujatosti namietaných sudcov v prípade, že by samotný spomenutý *zamestnanec* bol *účastníkom v konaní*, kde by títo sudcovia rozhodovali, ak ich vzájomný vzťah by bol výlučne len kolegiálnym (ak ich vzťah uvedený rámec neprekročil). Ak by z takéhoto základu bol totiž vyvodzovaný opačný záver, teda pochybnosti o tom, či títo sudcovia budú schopní nezaujato a spravodlivo rozhodovať, znamenalo by takéto posudzovanie vlastne, že výlučne pracovný a kolegiálny vzťah medzi sudcami a zamestnancami súdu vo všeobecnosti prezumuje porušovanie sudcovských povinností a zásad sudcovskej etiky. Ak rámec týchto vzájomných vzťahov neprekročí hranicu profesionálnosti a kolegiálnosti, nemožno mať bez ďalšieho pochybnosti o ich nezaujatosti. *Až v prípade, že by uvedený vzájomný vzťah prerástol cez rýdzo profesionálny rámec* a nadobudol charakter bližšieho osobného (napr. priateľského) vzťahu, išlo by o okolnosť vzbudzujúcu opodstatnené pochybnosti o nezaujatosti a teda o dôvod pre vylúčenie sudcu či sudcov z prejednávania a rozhodovania vecí (k tomu porovnaj napr. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Nc 24/2010).

Uvedené závery neplatia len na prípad, keď je sudca alebo zamestnanec súdu účastníkom konania (priamy vzťah), ale aj pri existencii *odvodeného (sprostredkovaného) vzťahu*, keď účastníkom konania je príbuzný sudcu alebo zamestnanca súdu, ku ktorému sudcovi alebo zamestnancovi rozhodovať majúci sudca či sudcovia majú blízky osobný vzťah. V tejto spojitosti Najvyšší súd Slovenskej republiky dáva do pozornosti nález zo 14. júna 2011, č. k. III. ÚS 105/2011-74, kde ústavný súd o. i. vysvetlil svoj názor na bližšie než len kolegiálne vzťahy medzi sudcami vo vzťahu k nezaujatosti sudcov. Jeho podstata je podaná na strane 17 nálezu. Podľa ústavného súdu je „nevyhnutné pri hodnotení prípadných pochybností o nezaujatosti sudcov konajúcich v tej - ktorej veci vziať zreteľ aj na vzťahy medzi sudcami pôsobiacimi na jednom súde, kde majú spoločné pracovisko. Pokiaľ sudcovia určitého súdu majú rozhodovať právne veci, v ktorých ako účastníci konania vystupujú osoby im blízke alebo osoby blízke ich kolegom - sudcom pôsobiacim na tom istom súde, je potrebné s prihliadnutím na konkrétne okolnosti prípadu venovať zvýšenú pozornosť významu týchto okolností a skúmať aj intenzitu z toho vyplývajúcich pochybností týkajúcich

sa nezaajatosti konajúcich sudcov. Súčasne je nevyhnutné dbať na podstatu a význam práva na neustrannosť a nezaajatosť sudcu. V tejto súvislosti sa žiada poznamenať, že medzi sudcami ako kolegami na jednom pracovisku často vznikajú aj bližšie než len kolegiálne vzťahy, čo môže viesť k oprávneným pochybnostiam o ich neustrannosti v prípadoch, v ktorých majú rozhodovať o veciach, na ktorých výsledku môžu mať ich blízki kolegovia osobný, ekonomický či iný záujem“.

Pokiaľ ide však len o samotné kolegiálne vzťahy, tak tieto nielen judikatúra Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (porovnaj najmä uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. apríla 2010 sp. zn. 1 Nc 8/2010, ale aj napr. uznesenia z 25. marca 2011 sp. zn. 1 Nc 18/2011, z 15. apríla 2011 sp. zn. 1 Nc 26/2011, zo 14. júla 2011 sp. zn. 1 Nc 39/2011) nepovažuje za objektívny základ na konštatovanie zaujatosti; rovnako tomu je aj v rozhodovacej činnosti ústavného súdu. Napríklad v náleze z 24. februára 2011, sp. zn. IV.ÚS 345/09 vyslovil ústavný súd názor, že samotné kolegiálne vzťahy medzi sudcami nemôžu byť dôvodom na spochybnenie ich neustrannosti a na ich vylúčenie z prerokúvania vecí z toho dôvodu. V inom náleze (z 26. augusta 2010, č. k. IV. ÚS 124/2010-41) ústavný súd uviedol, že kolegiálne vzťahy, ak nie sú ďalšie okolnosti signalizujúce možnú neustrannosť sudcu, v zásade nie sú dôvodom na spochybnenie jeho neustrannosti, a to takej intenzity, aby boli dôvodom na jeho vylúčenie z prerokúvania vecí z tohto dôvodu. V uznesení z 20. októbra 2010, č. k. I. ÚS 352/2010-6 ústavný súd pripomenul, že pracovný, resp. kolegiálny vzťah sudcu nemôže dostatočne objektívne spochybníť jeho nepredpojatosť v takej miere, aby musel byť vylúčený z výkonu sudcovskej funkcie. Zhodný prístup k uvedenej problematike vzťahu kolegiality vo svojej rozhodovacej činnosti zastáva aj Nejvyšší soud České republiky (porovnaj napr. uznesenie sp. zn. 11 Nd 456/2010 zo 14. januára 2011 a tam označenú ďalšiu judikatúru) a Ústavní soud České republiky (porovnaj napr. IV.ÚS 469/10, I.ÚS 274/0,X. III. ÚS 229/02).

Z vyjadrení namietaných sudcov Krajského súdu v Žiline a ani z obsahu spisu nadriadený súd nezistil, že by niektorý z týchto sudcov mal pomer k prejednávanej veci, priamy vzťah k účastníkom, resp. ich zástupcom. Vzhľadom na už uvedené závery však nadriadený súd venoval pozornosť i tomu, či vzťah sudcov Krajského súdu v Žiline k zamestnancovi tohto súdu – otcovi účastníka konania I.I. – nepresiahol rámec kolegiálneho vzťahu. Keďže viacerí z namietaných sudcov sa k osobe tohto zamestnanca vôbec nevyjadrili, resp. svoj vzťah k nemu jasne nepomenovali, prípadne len tvrdili priateľský vzťah, ale

opomenuli uviesť informácie o jeho vonkajších prejavoch, Najvyšší súd Slovenskej republiky mohol k meritórnemu vybaveniu veci (rozhodnutiu o námietke zaujatosti) pristúpiť až po tom, čo príslušní sudcovia svoje predchádzajúce vyjadrenia v požadovanom smere doplnili.

Z vyjadrení sudcov Krajského súdu v Žiline uvedených vo výroku 1. tohto uznesenia – Mgr. K. B., JUDr. J. B., JUDr. Y. D., JUDr. M. J., JUDr. Z. J., JUDr. J. K., J. K., JUDr. E. M., JUDr. J. M., JUDr. L. M., JUDr. I. N., JUDr. M. N., JUDr. V. P., JUDr. P. P., JUDr. K. P., JUDr. T. R., JUDr. V. S., Mgr. M. Š., JUDr. E. Š., Mgr. Z. Š., Mgr. N. T., JUDr. R. U., JUDr. J. U., JUDr. M. U., JUDr. G. V. a JUDr. D. W. – nemožno vyvodit' záver o tom, že by ich vzťah k spomínanému zamestnancovi súdu presiahol profesionálny (kolegiálny) rámec. Vzhľadom na absenciu dôvodu, pre ktorý by mohli vzniknúť pochybnosti o tom, že títo sudcovia v predmetnej veci nebudú postupovať nezaujato a neutrálne, Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol tak, že sudcov uvedených vo výroku 1. tohto uznesenia z prejednávania a rozhodovania tejto veci nevylúčil.

Ostatní sudcovia Krajského súdu v Žiline a to JUDr. M. B., JUDr. O.B., JUDr. D. C., JUDr. E. Č., JUDr. M. D., Mgr. F. D., JUDr. E. K., JUDr. F. P. a JUDr. M. R. uviedli vo svojich vyjadreniach také skutočnosti, ktoré svedčia o ich priateľskom vzťahu k otcovi účastníka konania I. K.. Aj keď tento zamestnanec súdu nie je účastníkom konania v predmetnej veci, vzhľadom na jeho blízky príbuzenský vzťah k otcovi maloletej a priateľský vzťah spomínaných sudcov k nemu vznikajú objektívne pochybnosti o nezaujatosti týchto sudcov pri prejednávaní a rozhodovaní tejto veci. Existencia vzťahu relevantného v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p. k účastníkovi konania I. K. je u uvedených sudcov odvodená od ich blízkeho osobného vzťahu k otcovi tohto účastníka. So zreteľom na túto skutočnosť Najvyšší súd Slovenskej republiky sudcov Krajského súdu v Žiline vymenovaných vo výroku 2. tohto uznesenia vylúčil z prejednávania a rozhodovania tejto veci.

Rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 17. októbra 2011

JUDr. Milan D e á k, v.r.
predseda senátu

Za správnosť:
Hrčková Marta